

Ordförandens ruta

Förändringarnas Gårda

Under min promenad genom Gårda från norr till söder, har jag kommit till landshövdingehuset i södra Gårda. Det gäller kvarteren *Eken*, Fabriksgatan 52-58, *Cedern*, Fabriksgatan 46-50, båda ligger mellan Fabriksgatan och E6 samt *Neptun*, väster om Fabriksgatan och granne med Focus.

Jag börjar med att försöka sortera tankarna om kvarteren *Eken* och *Cedern*. Båda kvarteren har samma problematik. Halva kvarteren revs i slutet av 60-talet i samband med att E6 genom Gårda skulle byggas. Allt sedan dess har det funnits ett rivningshot för kvarvarande delar av husen. Efter det har inget synligt gjorts. Husen är väldigt nedgångna, fasaderna ser ut som om de kan rasa ned när som helst. Yttertaken ser bättre ut och man kan hoppas att de är täta. De stympade innergårdarna som vetter mot E6 måste naturligtvis rustas upp.

Kvarteren består av cirka hundra lägenheter och hyresgästerna har troligtvis fått måla och tapetsera själva efter bästa förmåga.

Hur är då framtiden för dessa kvarter? Efter många turer har politikerna kommit till insikt om att det kulturhistoriska värdet är så högt att en renovering av fastigheterna borde genomföras. Problemen med luftkvalitet och buller måste på något sätt klaras av. En bidragande åtgärd kunde vara att ändra in- och utfart till P-huset Focus att ske via Örgrytevägen. Idag går en infart från E6 just förbi gaveln på kvarteret *Eken*, men jag tror att det finns idéer om detta.

I tidningen stod nyligen att Göteborgs Stad sålt fastigheterna till fastighetsbolaget Botrygg AB. Lägenheterna skall renoveras varsamt, så att hyrorna kan hållas låga. Det är bara att önska "lycka till" med projektet.

Jag går vidare till *Neptun*, kvarteret med 240 lägenheter och som ligger mellan Fabriksgatan – Åvägen, Gudmundsgatan – Underåsgatan. Man ser direkt att detta kvarter är betydligt bättre underhållet. *Neptun* har dock haft samma rivningshot över sig som *Eken* och *Cedern*. Jag är nyfiken på innergården och fasaderna där; går runt

husen till sidan mot Focus och ser till min glädje byggställningar mot fasaderna. Här pågår skrapning och målning av ytterväggar och fönster. En port är öppen så jag kommer in på den grönskande gården. Här är det gräs och planteringar, flera sittgrupper och allt ser väldigt trivsamt ut. Åt detta hållet har fasaderna målats och ser fina ut.

En kvinna sitter och kopplar av vid en av sittgrupperna och jag frågar hur hon trivs i kvarteret *Neptun*. Hon berättar att hon faktiskt är född här, men kärleken tog henne till Italien, där hon bodde i 20 år. Och som det blir ibland, så tog kärleken slut och hon återvände till sin barndoms kvarter. Hon tycker att lägenheten är trivsam med dusch och toalett inne. (kanske inte så vanligt förr). Efter att ha bott här i 30 år vill hon inte flytta. Man blir glad av hennes berättelse.

Vi får hoppas att *Neptun* får vara kvar och kanske utvecklas ytterligare för något annat vore tragiskt, inte minst med tanke på bostadssituationen här i stan.

Fastigheterna ägs och förvaltas av Familjebostäder sedan många år.

Slutligen hoppas jag att sommaren har varit bra för er alla och jag ser fram mot många fina möten den kommande terminen!

/Dennitz Fredriksson, ordförande.

Kalendarium hösten 2018

Sista onsdagen i månaden Nya Lundenskolan, kl 19.00.

- 26 sep. Bildvisning, gammalt och nytt på Gårda. Pära och Anndess fortsätter.
- 31 okt "Med Focus vid Neptun". Lars Ranäng berättar om kv *Neptun* och Viveca Risberg berättar om planeringsförändringar av Gårda. Det är faktiskt högintressant på ett glädjande sätt just nu! En viktig kväll!
- 28 nov Medlemsmöte med julinslag! Förmodligen blir det lite julmat; styrelsen har inte riktigt bestämt än. Kanske blir det också en liten extraslant till inträdet då. Kolla med Red (tel och e-postadress längst bak i bladet) efter septembermötet. Dessutom; **Musikduon Refräng & Co** framför låtar med ursprung i "Melodiradion" från tidigt 60-tal. De du! **VÄLKOMMEN!!!**

HÄNT SEIN SIST!!!!

”Västgötarnas västgöte”.

Vid årets första medlemsmöte 31 januari berättade *Margareta Söderström* om sin berömde far **Sixten Bengtsson**, så hette Västgöta-Bengtsson egentligen. Pappan hade Skövde som sin födelse- och uppväxtstad, han föddes 1908. Unge Sixten var ett opraktiskt barn som var mycket rädd om sina leksaker. Margareta visade en mekanisk leksak som hennes far haft som liten. Se bild nedan t v.

Genom kontakt med en inspirerande lärare i skolan bestämde han sig tidigt; det var lärare han skulle bli. Så blev det också och 1934 var folkskolläraexamen klar.

Genom sitt intresse för människorna i sin hembygd och genom att läsa gamla bouppteckningar från hemtrakten, fick han stoff till sina underhållande och humoristiska berättelser om människorna

i västgötabygden. Vid frågan hur han kunde vara så rolig svarade han en gång ”Den är rolig som inte vet hur rolig man är”.

På grund av sin unika berättarförmåga fick han under militärtjänst-

göringen uppgift att underhålla manskapen runt om på förläggningarna. Denna aktivitet pågick i många år och resulterade i att han turnerat runt och berättat för c:a 80.000 värnpliktiga.

Hans första riktiga bok ”Mina roligaste historier” kom ut 1947, och den följdes av en rad böcker under årens lopp. Vid en inbjudan till Stockholm fick han träffa blivande kungen, kronprins Gustaf Adolf. Västgöta-Bengtssons berättande roade Kronprinsen mycket. Genom årens möten och intervjuande av västgötar tog han också tillvara på och dokumenterade de olika västgötadialekterna.

Västgöta-Bengtsson blev hedersdoktor vid Göteborgs universitet 1994. Han kände sig mycket tacksam och hedrad över detta och riktade ett stort tack till alla de västgötar han träffat under åren.

/ Kenneth, foto Anndess

Årsmötet 2018

Vid föreningens årsmöte 28/2 deltog 34 personer. I valen till medlemmar i styrelsen och i andra funktioner blev det följande resultat, de nya medlemmarna i styrelsen i fetstil:

Ordförande: Dennitz Fredriksson, tel 031-518571
Kassör: Göran Knutson, tel 031-581521
 Sekreterare: Ann-Britt Karlsson, tel 031-33021 74
 Klubbmästare: Per-Åke Olsson, tel 031-56 12 38
 Arkivarie: Kenneth Johnsson, tel 0520-660895
 V ordförande: Anders Lundberg, tel 0706-151326
 Ledamot: Anita Löndén Hansson, tel 0739-727580
Suppl, entervärd: Björn Nilsson, tel 0708-383660
Suppl, entervärd: Krister Welin, tel 031-195153

E-postadresser finns i medlemsförteckningen.

Vidare avtackades *Kari Johansson, Bertil Ljungdahl* och *Christer Hansson*, för all den tid och arbete de lagt ner i styrelsen och för föreningen.

En soktar ju te näste tjangs! Om en fantastisk kväll med GÅKE

Bohusläning och, artist, minst sagt!

Lägg artistnamnet **GÅKE** på minnet! Han heter ju något annat, Gunnarsson i efternamn i alla fall. GÅKE kom till föreningen under marsmötet och fullkomligt trollband oss alla, blott 34, som var där. Sicken miss för er andra!

En föreställning i flygande fläng var vad han åstadkom och han täckte över den gamla rivaliteten mellan Orust och Tjörn (jfr Gårda - Lunden!), den speciella dialekten på Tjörn (de kan inte säga chef som vi andra utan det blir "tjef") och hur svårt det är som inflyttad att bli accepterad, om så efter 40 år ("om man sätter en gris i ett stall, blir det en häst av'en då?"). Vidare berörde han det kärva i öbornas livsstil som uttrycks i att man i alla fall kan halva budord, och detta "Du skall icke" blir så typiskt för kustfolk. Många skratt hördes bland oss, förstås, och mellansnacket flöt fint. Han täckte över mycket, inte minst Everts Taubes förlovning med Astri vid katedralen i Florens. Kul och överraskande för oss.

Jaja, det om de roliga mellansnacken. Men det musikaliska var **ännu** bättre! GÅKE visade sig vara en skicklig gitarrist, som fick en hel lokal att svänga gång på gång bara genom sitt sätt att ackompanjera sin sång. Och sången ja, härlig stämning, tonomfång, kluriga betoningar av texten och det hela fick det i att jubla inom ett gammalt pop-snöre som mig och det oavsett om han sjöng egna visor, tolkade Taube

är eller rev iväg i "Elna på Knippla" i ett gött rhythm-and-blues-arrangemang.

Visste ni förresten vad det viktigaste är med en sommarstuga? Jo, sjöutsikt! Och vad tänker du när du hör "Uddevalle"? En go! låt det med. Och den om Ellida, ni vet "frälsningsbåten"...

Men allt trevligt har ett slut och GÅKE blev knappt ivägsläppt, så han skylldes på att han måste iväg "innan sista färja gick". Konstigt egentligen, för tidigare på kvällen berättade han att hos "färjetjeppana" hade världens mest sällsynta vätska, nämligen "färjetjepparschwett", så de jäktar bara inte i det jobbet. Nåja, den killen är klart värd att lyssna mera på! Hoppas han kan ta broarna nästa gång!

/Anndess

Sväng med ukulelegång

Ukulelebandet i full spruta. Foto: Anndess

Det för kvällen nio personer starka **Ukulelebandet** gästade oss vid vårens sista medlemsmöte. Bandet, som har lirat samman i mer än 20 år fick vi veta, har hunnit skaffa sig en vid och stor repertoar bl a med låtar från det sena femtio- och tidiga sextiotalets "snällrock", Cornelis visor, Lill-Babs tidiga (Leva livet, tex), Taube, ett medley med "Chuckens" och Little Richards tidiga rivlåtar. De gav oss cirka 50 minuters intensiv föreställning där musikanterna hade egna solopartier ibland, delade upp sig i diverse doakörer och växelsång ibland, och visade ofta ett fint ensemblespel och -sång. Numera finns både bas, dragspel och liten rytmsektion i bandet i olika låtar. Och alla spelar ukulele och sjunger förstås.

Men ändå tycker jag allt att alla åren samman skulle kunna visa sig bättre i det musikaliska framträdandet. Den första halvan av spelningen tycktes mig rutinmässig och stundom ganska oinspirerad; låtarna producerades bara rätt upp och ned utan större nyanser och var ofta så snabba att gunget bara försvann, men i den senare halvan var bl a växlingarna mellan bandmedlemmarna jättefina, det kändes vältrimmat och aktuellt.

Instrumentens hörbarhet var ofta påfallande ojämn. Lite mer volym på den roliga lilla ukulelebasen skulle staga upp och ge botten till en hel del i musiken och ofta tog den (enda) elförstärkta

ukulelen alltför mycket plats från de andra uckarna. De tre kvinnorna satte dock sina partier suveränt varje gång! Och svänget och spelglädjen kompenserade dock för mycket av det som faktiskt kunde gjorts bättre. /Anndess

Inget knorrande på Knarren

Den 8 juni, en ljuvlig försommar dag, träffades 26 Gamla Gårda flickor och -Pojkar, en del med "respektive", på Saltholmen för att bätas ut till Knarrholmen, en ö i Göteborgs södra skärgård. 1940 skänktes ön till Götaverkens arbetare som sommarrekreationsö av skeppsredaren Axel Ax:son Johnson. Sedan dess bytte den ägare till en avdelning inom Metall och en inom Handels och 2014 såldes ön till ett byggföretag. Man rev de flesta stugorna, butiken och restaurangen och byggde nya moderna större bostadsrättsstugor och -"studios", som betingar rätt häftiga priser. En del välhållna stugor ("Tältstaden") på ost- och läsidan finns kvar.

Några av de 26 dagsnjutarna

Janne och Vibeke Berntsson, själva sommarboende på Knarrholmen, guidade oss förtjänstfullt runt på den vackra ön i försommarvädret och vi avslutade med en mycket god, snarast lyxig, lunch på den nya restaurangen.

När vi strosade från den nya restaurangen ner till båten igen hörde jag från en gäng nöjda och mätta vandrare; "nä, den här dagen glömmer man aldrig"! Red instämmer.

Och ett stort stort TACK till Anita Löndén Hansson både för idén, planeringen och genomförandet, från ax till limpa alltså! /Anndess

Motor-Berra i Slot(t)en!

Kryptisk titel eller hur? Nå, vem är Motor-Berra? Prins Bertil? Näe. Och vad är Slot(t)en? Stora palats? Näe. Det handlar om Slot-Racing, dvs tävling med små och motorvassa skalminskade bilar på

inomhusbanor. Visst minns vi när Scalextric-lådorna med färggranna och fartfyllda lockbilder kom i affärerna och sporten Slot Racing är mycket mycket mer avancerat än dessa tidiga bilar och banor. I dag är världsrekordet 1.28 sekunder på 55 meters bana, en snitffart på 55 km/h. Mannen i detta porträtt är ingen mindre än "Mr Berra" himself, i Gårdsammanhang lystrande till namnet Bertil Ljungdahl, som fram till senaste årsmötet var föreningens skicklige kassör. Hans dagar inleddes på Brusewitzgatan 6 för lite mer än 80 år sedan, och han "leker fortfarande med bilar, fast bara på onsdagarna numer" säger han själv med tydlig förtjusning.

Mr Berra framför fyrbilsgaraget

För Bertil har alltid leken varit mycket viktig. Som liten bedömdes han inte ha så stor chans till många levnadsår, så det gällde alltså att ha så kul som möjligt medan det överhuvudtaget var möjligt. Detta att få ut så mycket som möjligt av livet gjorde också att det där med skolan prioriterades ner, men det blev med tiden en bra karriär, främst inom ekonomisidan som kamrer och faktureringschef bl a.

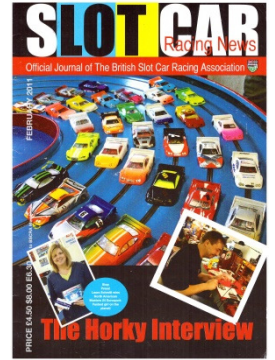
Vi återkommer till racingen, men vi skall också flika in att Bertil har en djup kärlek till jazzmusik både live på konsert och i konserv (CD, LP etc) och Bertil berättar lite om de knep som renderade plats på "fösste plänka" när de största inom jazzen kom till stan.

Resor, jajjemän, han är rejält nyfiken, och har alltid varit, så han har varit på Madagaskar, USA, Australien mm, och som grädde på moset har det blivit en sväng jorden runt.

Tävlingmomentet som sådant har alltid varit viktigt för Bertils del och till en början, slutet av 40-talet, var det hästar och deras tävlande som drog till sig honom. Han hjälpte till i stallet på Åby och fast arbetet inte var avlönat blev det ändå ett och annat stalltips, så det blev ändå lite lönande det där.

Bertil började med slotracing ganska "sent" i livet, vid 26, och har egentligen alltid varit äldst i sporten. Började, som så många andra med Scalextric, växlade upp till Revell, byggde sedan eget, både bilar och utrustning i form av en automatisk varvräknare t ex och lägger man ihop alla VM han kört har det blivit 17 stycken! Inte illa!

År 2011 uppmärksammades Bertils karriär inom sporten via en stor artikel i den brittiska specialtidningen Slot Car Racing News, men det handlade inte bara om tävlingar, resor och resultat utan också hur Bertil plötsligt blev utnämnd såväl till hedersmorfar som farfar på samma dag.

Till sist en personlig kommentar till den tid jag suttit i föreningens styrelse tillsammans med Bertil. Visst, redovisningarna har alltid varit mönstergilla och till det vill jag gärna lägga till att Bertil är en fantastiskt rolig person med en alldeles speciell egenskap. Hans kommentarer, oftast mitt i prick, har aldrig varit elaka eller nedsättande. Långt ifrån alla klarar sådant som också Povel Ramel var mästare på! Och så har vi Povel som idol båda!

/Anndess

Äventyr i Algeriet I

Lorra vid vårens sista medlemsmöte.

Bild: Anndess

Algeriet – ur minnet.

Klockan var strax före halv ett torsdagen den 10 oktober 1980. Plats: BPA:s camp mellan städerna El Khemis och Miliana i Atlasbergen. Jag var tillsammans med min äldste son i vårt hus när allt började skaka omkring oss. En jordbävning! Vi skyndade oss ut. Ett par ledningsstolpar utanför huset svajade. Jag kände att jag blev blöt om fötterna. Efter någon minut som kändes som en evighet lugnade marken ner sig under oss. Skalvet uppmättes till 7.3 på Richterskalan. Det värsta i Algeriets historia. Några timmar senare kom ett nästan lika stort efterskalv.

Det blöta jag känt var vatten från vår pool som skvalpat ur. Campen var uppbyggd i en slänt, poolen låg en husrad ovanför mitt hus och vattnet rann nerför slänten.

Efter någon timma började ambulanserna höras. I staden ovanför oss, Miliana, låg ett regemente med ett sjukhus. Det var dit man transporterade

alla skadade, som snart inte fick plats utan fick tas om hand på gatan utanför.

Första natten var lite jobbig med ideliga efterskalv. Delar av husen stod på plintar och vi var tvungna att övernatta i den del som stod på marken. Jag försökte sova i vestibulen.

Epicentrum av skavet var fem mil bort. Halvvägs låg vår krossanläggning. Denna tunga pjäs hade flyttat på sig några centimeter, men var oskadd. Värre var det med den fabrik som tillverkade betongrör åt oss. Den hade rasat ihop till en grushög. Efter hand vande man sig vid efterskalven och efter någon vecka stannade man bara upp och väntade på att skavet skulle upphöra. Skakningarna har en viss frekvens som påminner om vibrationerna i en tvättmaskin eller när en bil kör i ett parkeringshus. Jag kan fortfarande få en rysning när jag närmar mig en tvättmaskin

Det proklamerades undantagstillstånd, alltså oinskränkta militära lagar i området. Vi var tvungna att överlämna alla våra maskiner. De kördes till en central utanför den mest drabbade staden. Åtskilliga tusen människor hade omkommit där. Jag såg tyvärr alltför många. Efter några dagar konstaterade vi att maskinerna inte utnyttjades, viket kändes frustrerande då vi såg behovet. Kontakt togs med svenska regeringen som lyckades förmå militären att låta oss hämta tillbaka maskinerna. Vi blev tilldelade ett område. Det första vi gjorde var att etablera oss på en fotbollsplan i en liten by. Våra snickare byggde raskt upp provisoriska tältbostäder med hjälp av plast och plank åt alla vars hus låg i spillror.

Vi hörde ideligen från våra anställda algerier om isolerade byar runt om som inte fått hjälp; bland annat en by några kilometer bort. En morgon bestämde vi oss för att ta oss dit. Två Toyotajepar lastades med förnödenheter från ett förråd med hjälpproviant från Frankrike. Flera korgar med baguetter från ett lokalt bageri som fungerade, samt så mycket vatten vi kom åt. Vi tog med en hjulburen grävmaskin Åkerman H6. Med på resan var även två militärer. Vi var tre svenskar inklusive grävmaskinisten. Efter att ha rensat ett vägavsnitt och tagit oss över en kollapsad bro kom vi fram. Förtvivlade människor som ville ha hjälp med att röja upp pekade och gestikulerade. Vi delade upp oss. Jag följde med grävmaskinen. Lukterna av damm och döda och uppsvallda djur sitter i minnet och kommer fram varje gång jag ser jordbävningar på TV. Som tur var slapp vi gräva fram döda människor.

En minst sagt bisarr situation uppstod när min kollega som delade ut mat öppnade de franska kartongerna. Brie-ostar! av märket PRESIDENT. Minen

på mannen som stod på jeepflaket och delade ut runda ostförpackningar är oförglömlig. Jag blir fortfarande påmind när mataffären erbjuder de där runda storpacken. /Lorra (Lars-Erik Ekström)

Lorra har levt ett äventyrligt liv minsann! I nästa nummer kommer den spännande fortsättningen!
/red

GDPR

Som väl ingen har kunnat undgå att se har vi inom EU den 25/5 fått en lag, GDPR (Dataskyddsförordningen) som ersätter den gamla Person-UppgiftsLagen. De insamlingar av personuppgifter vi gör genom att vi har ett aktuellt medlemsregister är namn, adress, telefonnummer, epostadress och födelsedag (utan de fyra sista siffrorna i personnumret); helt som förut alltså. Ingen utanför föreningen får tillgång till det registret och kommer inte heller att få det. Genom att du betalar medlemsavgiften till föreningen menar vi att du ger oss tillstånd att ha de uppgifterna och använda dem internt. Vidare namnger vi ibland personerna i fotona i *GÅRDAFOLKET* och både namn och bild som identifierar varje person är utan sådant tillstånd olagliga att visa. *GÅRDAFOLKET* kan dock spridas utanför föreningen. Också där menar vi att du genom att betala medlemsavgiften ger sådant tillstånd. Om du inte accepterar vår syn på saken vill jag att du kontaktar mig. För styrelsen: *Dennitz Fredriksson, ordf.*

Föreningens italienska filial lunkar i Lucca

Första gången jag hörde ortnamnet San Quirico (bilden t h) var vid intervjun med Levis, Liviano Giorgi (GF nr 3). Sedan dess har orten på den toscanska bergsbyn nämnts på Lunken och i intervju flera gånger och när orden "kom och kolla då" lades, så bestämde min särbo Anette och jag oss för att vända bilkylaren söderut i början av maj för att göra just det. För det är ju flera medlemmar, förutom Levis då, med stark anknytning till byn; Claudio och Loris Carli och stödmedlemmen Doriano Consani. De hjälpte oss till den helt oförglömliga upplevelse som

väntade. Historiens vingslag, vidunderlig mat, gottgott vin, vyer, natur och underligt nog också kyla. Det var ovanligt kallt där medan Göteborg hade

närmare 30 grader sistlidna maj. Men vad gjorde väl det? Allt annat värmdde ju!

Så blev det tisdag och vad gör Lunkare på tisdagar? Lunkar förstås! Fast i stället för att lunka i Skatås gjorde vi det i Lucca (en stad med anor från förkristen tid) denna gång:

Fr v: Lunkande Gårdafolk: Doriano, Agneta, Loris, Claudio och Anette. /Anndess, utsänd reporter.

Gårdas industrihistoria, en översikt

Fabrikssamhälle, arbetarets del.

Vårt Gårdas tillkomst är helt och hållet en produkt av industrialiseringen av Sverige som tog fart under senare hälften 1800-talet.

Innan dess var större delen av Gårda jordbruksmark, belägen i Örgryte socken på gränsen till Göteborg. Ett av dessa jordbrukshemman, Gårda, kom med tiden att ge namn till hela stadsdelen genom att bebyggelsen först började söder om Dämmevägen på Gårda Ranäng.

Dock fanns det tidigare verksamheter i mindre omfattning, såsom tegelbruket vid Gårdabron, Blekeri, sockerbruk mm, i det som skulle bli fabrikssamhället Gårda.

Industrialiseringen tar fart. Textilindustrin dominerar.

1873 färdigställdes slussen vid Drottningtorget, vilket gjorde det möjligt att med pråm, utan omlastning, frakta stenkolk och råvaror från Göteborgs hamn längs hela Mölndalsån. Ån kom också att användas som processvattenkälla och avloppsdike, med tillhörande odör och missfärgningar.

Fabriks- och arbetarets del Gårda växte fram under närmast explosionsartad fart från 1880-talet. Mölndalsån var den pulsåder som möjliggjorde denna utveckling. Även järnvägens tillkomst fick betydelse med stationen vid Dämmevägen i början.

Främst var det textilindustrin som etablerade sig i stor skala. De tre största var Gårda Fabriker, Göteborgs Kamgarnsspinneri samt Herman Kürzels Vigognespinneri ("Tyskens").

Gårda Fabriker, i kv Fyrkanten, växte snabbt efter starten i början av 1880-talet, och hade sitt högsta antal arbetare 1897, cirka 800. Verksamheten utvecklades i omgångar under början och mitten av 1900-talet för att avvecklas under 1960-talet.

I kraft av sin storlek och långa närvaro skulle man kunna utnämna Gårda Fabriker till *Gårdas industriella flaggskepp*.

Göteborgs Kamgarnsspinneri grundades 1896, och hade som mest knappt 500 arbetare på 1910-talet. Fabriksbyggnaderna kom efterhand att fylla hela kvarteret Lammet. Huvudprodukten var ullgarn. Verksamheten upphörde 1969.

Spinneriaktiebolaget Herman Küzel började sin verksamhet runt 1880 i kvarteret Bobinen. Huvudprodukten var "vigogne", en sorts blandgarn av bomull och ull. Antalet anställda var relativt stabilt över tiden med cirka 100-150 arbetare från start till början av 1950-talet. Verksamheten lades ned 1968.

Ett annat textilindustri som förtjänar att omnämnas är **Göteborgs Remfabrik**. Denna grundades 1891 och tillverkade driv- och transportremmar för industrin. 1947 fanns där 35 arbetare. Verksamheten lades ned så sent som 1977. Idag är det ett välbevarat byggnadsminne med en ursprunglig maskinpark. Väl värt ett besök!

Textilindustrin var dominerande på Gårda. 1908 fanns det cirka 1900 industriarbetare på Gårda, varav drygt 1000 var textilarbetare.

Totalt i Göteborgsområdet fanns det då 8000 textilarbetare.

Typiskt för textilindustrin var att en hög andel av arbetarna var kvinnor.

Inte bara textilindustri.

Även om textilindustrin dominerade, så fanns det andra stora industrianläggningar på Gårda.

Fabriken Tomten som tillverkade tvätt- och skurmedel med cirka 150 anställda, startade sin verksamhet på Gårda 1906. 1923 byggdes det karaktäristiska klocktornet.

Sedermera kom **Stens Choklad- & Konfektyrfabrik** ha sin verksamhet där och denna upphörde i slutet av 1960-talet. **Turion AB** på S Gubberogatan, gjorde också choklad och karameller, 1931 - 73.

Filial Ceres med fosfattillverkning mm, började sin verksamhet på 1880-talet. Fabriken brann ned 1932 och återuppfördes aldrig. Sedan 50-talet finns här Göteborgs Energi.

Andra större företag var **Gårda Skofabrik** med som mest cirka 200 anställda. Denna upphörde på 1920-talet.

I övrigt fanns det kring sekelskiftet och tiden efter stort antal fabriker med olika inriktningar som tillverkning av tvål och parfym, sagogryn och makaroner, stärkelse, ättika, konserver, tapeter, reseffekter, orglar, möbler, flaskkorkar, hästskosöm mm.

Dessutom fanns det ett större antal åkerier och en talrik hantverksverksamhet.

De flesta fabriks-etableringarna skedde under perioden 1880 - 1910, men det förekom också senare större etableringar.

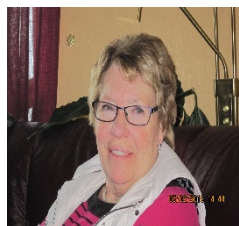
Apotekarnes Förenade Vattenfabrik byggde en ny stor anläggning på kvarteret Triton vid

Åvägen 1936 och denna lades ned 1974. Andra senare större anläggningar var **Engblads tapetfabrik** vid nuvarande Focus, **Druvans Ättiksfabrik** och **Nysilverfabriken Aurora**.

Sammanfattningsvis så skedde en explosiv industriell uppbyggnad 1880 till 1910, därefter skedde stabilisering och konsolidering under mellankrigstiden fram till 1950-talet, därefter en successiv avveckling på 1960-talet som avslutades på 70-talet. Gårdas epok som fabriksamhälle och arbetarestadsdel varade i cirka 90 år. /Björn Nilsson

Björn är ny i styrelsen. Sitter i dörren vid medlemsmötena, växlar i den rollen med Krister. /Red

”Siv är en riktig klippare”!

Gårdaflickan Siv Verner Johansson (f. Carlsson) är uppvuxen på Fabriksgratan 50 i ett rum och kök och WC på svalen. Familjen bestod av mamma som jobbade som sömmerska på Kapp-Ahl och pappa var tullklarare på Hasselblads) och Siv. När Siv var 10 år gammal fick hon taxen ”Zita” som hon var mycket fäst vid. Kompisar i kvarteren var det ingen brist på. De viktigaste Lisbeth som var dotter till husets vicevärd, Ann-Sofie, Sonja och Gunilla. Då de bodde bakom Apotekarnes läskedrycksfabrik kunde de ibland, om de inte var för många barn på samma gång, gå dit och kanske få en läsk av personalen där.

Ibland gick de till kabbageriet som låg på en av tvärgatorna till Fabriksgratan. Där de kunde köpa trasiga kakor för en billig penning. Ett trevligt minne var att detta bageri efter varje jul anordnade julgransplundring för traktens barn. Då barnen trakterades med saft och kakor och kanske även någon god bulle.

Siv och hennes kompisar lekte i förskoleåldern oftast med sina dockor. På vintrarna åkte de i bland skridskor på gatorna då dessa sällan eller aldrig sandades. Skolan inleddes på Underåsskolan. Första skolåren hade hon fröken Karlsson, som eleverna tyckte var ganska sträng. När Siv var 12 år flyttade familjen till Fridkullagatan. Efter 6:e klass fortsatte hon 7:an och 8:an på Buråsskolan, Framnäsgratan. Efter de sista två åren i folkskolan var Siv skoltrött och började på yrkesskolan.

Under tonåren på det glada 60-talet var hon mycket ute och dansade tillsammans med kompisar. Det var Rondo, Vågen, Gillet och olika folkparker runt Göteborg som gällde.

Hon hade PRAO:at inom frisöryrket. Det var herrfrisör hon ville utbilda sig till. Så blev det också. Efter utbildning på yrkesskolan fick hon jobb omgående på Salong Vincher på Kyrkogatan. Så under åren har Siv klippt till åtskilliga herrar!. Hon arbetade i detta hantverk tills det var dags att bilda familj. Gifte sig i 25 års åldern, och flyttade till lägenhet i Lundby, köpte senare villa i Tolered.

Siv var hemmafru ett antal år med två döttrar, när barnen blivit större började hon jobba på skola som lokalvårdare och gjorde så under ganska många år. Började även sitt andra liv, nu ihop med Kent och de flyttade till lägenhet på Fridkullagatan där de fortfarande bor. Hon började i kassan på apoteket vid Linnégatan och där stannade hon fram till sin pension.

Under sommaren är Siv och Kent gärna ute med sin båt för att fiska makrill eller åka ut i skärgården för att bada. Under övriga tiden på året är paret Verner Johansson väldigt aktiva på olika dansställen. Det är bugg och foxtrot som gäller för det mesta, Ibland kan det även förekomma en ”gam-meltjoa”. Det dansanta paret är stadigt återkommande till olika dansställen, såsom Hindåsrotundan, Kvarnkullen och Möllan.

Något resande har det inte blivit tillfälle till under åren, men Siv och Kent har dock förverkligat sin drömresa. De har åkt ”Hurtigruten” från Bergen i Norge till Kirkenes nästan uppe vid ryska gränsen. De hade dessutom turen att få ett kanonväder under hela resan. En hel del tid ägnar de åt sina barnbarn.

Siv blev medlem 2013 i dåvarande **Gamla Gårdaflickor** genom Internet och sin klasskamrat

Kari Johansson. Hon tycker det är trevligt att vara medlem och träffa Gårdafolk för att återuppliva Gårdaminnen från barndomen. Det goa tjötet inte att förglömma.

Text och foto: Kenneth

Myter Man Minns

Filt på stranden, varmt och gott. En tvestjärt irrade runt på filten; "Ajajaj, bäst att passa så han inte kryper in i örat och lägger ägg". Nåja, hanar lägger inte ägg...

En myt från barndomen kom alltså fram snabbt – en myt bland många andra man fått i sig som barn, från vuxna eller andra barn. Minns du någon sådan? Hör av dig (mail och tel finns nederst på sidan) så kommer den med i nästa nummer! För visst minns du! Kompisredaktören Kenneth var snabb med "Gullhöna, gullhöna flyg flyg flyg. I morgon blir det vackert väder, då får du nya kläder". Och hur får man det att regna? Undrar /Anndess

Förslagslåda för er alla

Föreningens medlemmar har massor av olika erfarenheter, kunskaper och intressen. Vad tycker du vi skulle kunna ta upp på medlemsmöten? Har du hört en fin underhållare, ett bra föredrag, något som intresserar dig kanske just som äldre vad gäller hälsa, lagfrågor, tips om bra mat, Gårda-historia, musik, aktuell politik i Göteborg eller dess stadsdelar eller annat som just intresserar dig att veta mer om? Vill du skriva något, t ex? Tycker du det är svårt att skriva hjälper vi dig.

Lägg en lapp i förslagslådan som vi på Red. tillhandahåller via post, e-post, telefon eller om du stöter på oss direkt. Ingen idé är för liten eller obetydlig! Kom igen!!! /Kenneth och Anndess

Limerick om ungdomstragik

**Lars-Erik som bodde vid Stampen,
blev blixtkär i Eva, den vampen.
Hon lämna ej hemmet,
på bortsidan Dämnet,
Så han förlora tyvärr i den kampen.**
/Anndess

TILL SIST..

Som vanligt blir det lite tankar från oss redaktörer så här på sluttampen. Återigen ett tack för de snälla ord vi får ta emot för att vi skriver **GÅRDAFOLKET!** Att ni hejar på oss gör det kul att fortsätta!

Jag (Anndess) blev under vandringen på Knarrholmen mycket berörd av vad vår kassör Göran Knutson berättade. Vi har haft ovanligt många i år som inte betalt medlemsavgiften. Kanske är det så att det faktum att vi i styrelsen inte skickade ut inbetalningskort gjorde att det blev lättare att glömma att betala den årliga avgiften. Så Göran ringde runt till alla som inte betalt. Till sin ledsnad stötte han på ensamhet och krasslighet bland våra medlemmar. Glöm inte att vi är en kamratförening! Sök kontakt med varann! Du vet säkert någon gammal kompis du inte sett eller pratat med på ett tag! Hen behöver ju inte vara medlem i föreningen; hen kan ju bli! Kontakta henne/honom! Åk och besök! Ring! Bjud på fika! Påminn varann om att vi så vackert heter "**Föreningen Gamla Gårdapojkar & Flickor!**" Jag vet vem jag skall ringa. Vet du vem du kan vara lite extra kamrat med?

Välkomna till en intressant höst! /Red

Vi tackar Tobbe Lander, f d Edlunds begravningsbyrå (numera inom Fjällman-koncernen), för den sponsring av tryckkostnaderna vi består med!

Medlemsblad för **Föreningen Gamla Gårdapojkar & Flickor**

Red Anders Lundberg tel 0706-151326, e-post: anndess@icloud.com

Red Kenneth Johnson, tel 0702-213773, e-post: johansson.ke@telia.com